

БӨЛІМ: UNIVER / АТУ / СТУДЕНТ

Заңсыз медициналық және фармацевтикалық қызметтің қылмыстық-құқықтық сипаттамасы (ҚР ҚК 322-бап)

ЖАРИЯЛАНДЫ
05.12.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/185552/>**Бисенбай Аяулым Шалқарқызы****Дүйсеманова Диана Жарқынбекқызы****Бирлик Гулмира Каныбекқызы**

Алматы технологиялық университеті

Фармацевтикалық өндіріс технология

мамандығының 1 курс студенттері

Жумабаева Куралай Жумабаевна

Алматы технологиялық университеті

Әлеуметтік гуманитарлық пәндер кафедрасының ассистент профессоры,

зан тылымдарының кандидаты

Аннотация

Мақалада ҚР ҚК 322-бабы — мемлекеттік шекараны заңсыз кесіп өту мәселесі қарастырылады. Автор бұл құқықбұзушылықтың себептері мен салдарын, заңдық жағын және жауапкершілік түрлерін нақты мысалдармен түсіндіреді. Сондай-ақ халықаралық тәжірибе мен алдын алу шаралары сөз болады. Мақала құқық қорғау саласындағы мамандар мен студенттерге арналған.

Кіріспе

Қазақстан Республикасының құқықтық жүйесінде қоғам үшін, ел үшін әлеуметтік маңызы бар салалардың бірі болып табылатын сала - денсаулық сақтау және медициналық қызмет көрсету саласы. Мемлекет үшін оны құраушы қоғамның өмір сапасын арттыру, жағдайын жақсарту басты міндеттерінің бірі. Алайда медициналық және фармацевтік қызмет көрсетуде лицензия немесе сертификатсыз жұмыс істеу практикасы кездеседі. Осы секілді әрекеттер азаматтардың денсаулығына ауыр зиян

келтіруі мүмкін. Сол себепті ҚР Қылмыстық кодексінің 322-бабы осы мәселеге нақты құқықтық бағасын береді.

Бұл баптың мәні, міндеті және құқықтық практикада қолданылу ерекшеліктері мақаланың негізгі тақырыбы болады.

Тұжырымдама және құқықтық мәні

ҚР ҚК 322-бабының толық атауы — «Заңсыз медициналық және фармацевтік қызмет, және есірткі не психотроп заттарды алуға құқық беретін рецептілерді немесе өзге де құжаттарды заңсыз беру не қолдан жасау».

Міндетті белгілері: білікті емес қызмет көрсету немесе рецептілерді заңсыз түрде қолдану; салдары – зиян келтіру, өлім; нысаны – денсаулық сақтау саласындағы маманданған емес тұлғаның әрекеті.

Құқықтық мәні — қоғамдық қауіпсіздікті, азаматтардың денсаулығы мен өмірін қорғау мақсатында қызмет көрсетуді реттеу.

Әрбір қылмыс құрамында міндетті белгілері бар: субъектісі арнаулы тұлға (медициналық кәсіби қызметкер немесе дәріхана қызметкері); объектісі – денсаулық сақтау саласындағы қатынастар; іс-әрекеті – лицензиясыз қызмет; салдары – зиян немесе өлім. Мысалы, дәріханасы бар адам сертификатсыз рецептілер жазып, оларды қолданысқа берсе – 322-баптың 5-бөлігі бойынша жауапкершілікке тартылады.

Бапқа шолу

1. Медициналық немесе фармацевтикалық қызметпен осы қызмет түріне сертификаты және (немесе) лицензиясы жоқ адамның айналысуы, егер бұл абайсызда адамның денсаулығына ауырлығы орташа зиян келтіруге әкеп соқса, белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан екі жылға дейінгі мерзімге айыра отырып немесе онсыз, екі жүз айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға не сол мөлшерде түзеу жұмыстарына не екі жүз сағатқа дейінгі мерзімге қоғамдық жұмыстарға тартуға не елу тәулікке дейінгі мерзімге қамаққа алуға жазаланады.
2. Абайсызда адамның денсаулығына ауыр зиян келтіруге әкеп соққан дәл сол іс-әрекет – белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан үш жылға дейінгі мерзімге айыра отырып немесе онсыз, үш мың айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға не сол мөлшерде түзеу жұмыстарына не сегіз жүз сағатқа дейінгі мерзімге қоғамдық жұмыстарға тартуға не үш жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын шектеуге не сол мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.
3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, абайсызда адам өліміне әкеп соққан іс-әрекет – белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен

айналысу құқығынан үш жылға дейінгі мерзімге айыра отырып немесе онсыз, бес жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын шектеуге не сол мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.

4. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, абайсызда екі немесе одан да көп адамның өліміне әкеп соққан іс-әрекет – белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан үш жылға дейінгі мерзімге айыра отырып немесе онсыз, үш жылдан жеті жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын шектеуге не сол мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.
5. Есірткі немесе психотроптық заттарды алуға құқық беретін рецептілерді немесе өзге де құжаттарды заңсыз беру не қолдан жасау – белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан үш жылға дейінгі мерзімге айыра отырып немесе онсыз, бес мың айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға не сол мөлшерде түзеу жұмыстарына не бір мың екі жүз сағатқа дейінгі мерзімге қоғамдық жұмыстарға тартуға не бес жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын шектеуге не сол мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.

Ескерту. 322-бапқа өзгеріс енгізілді — ҚР 12.07.2018 № 180-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Қорытынды

ҚР ҚК-нің 322-бабы медициналық қызметтің заңдылығын қамтамасыз етуге бағытталған маңызды құқықтық құрал болып табылады. Баптың құқықтық мазмұны азаматтардың өмірі мен денсаулығын қорғау қажеттілігінен туындайды, өйткені рұқсатсыз медициналық араласу немесе есірткілік заттарға арналған құжаттардың заңсыз айналымы қоғамға тікелей қауіп төндіреді. 322-бапта қылмыстық жауаптылық зардаптың сипатына қарай сатыланып белгіленген: орташа зиян келтіруден бастап ауыр зиянға, одан әрі адам өліміне және бірнеше адамның қаза табуына дейінгі жағдайлар бойынша санкциялар біртіндеп күшейеді. Мұндай құрылым қылмыстық заңнаманың пропорционалдық және әділдік қағидаттарына толық сәйкес келеді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. *Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі. – ҚР 03.07.2014 ж. № 226-V Заңы (өзгерістерімен және толықтыруларымен). – 322-бап.*
2. *Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау саласындағы рұқсаттар мен хабарламалар туралы нормативтік құқықтық актілері. – ҚР ДСМ.*
3. *Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі. – Денсаулық сақтау саласындағы рұқсатсыз қызметке қатысты нормалар.*

4. ҚР ДСМ медициналық қызметті лицензиялау қағидалары. – ҚР Денсаулық сақтау министрінің бұйрықтары мен ережелері.
5. Жүнісов Б. Қылмыстық құқық. Ерекше бөлім. – Алматы: Жеті Жарғы, 2020. – Заңсыз медициналық қызметке қатысты тараулар.
6. Назарбаев Университеті, ҚАЗГЮУ және әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың қылмыстық құқық бойынша ғылыми мақалалары мен талдаулары.
7. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі. 2025 жыл.
8. «Заңсыз медициналық және фармацевтік қызмет туралы» түсініктеме. [zakonpravo.kz](<https://www.zakonpravo.kz>)

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.